

13 May 2011 Friday 13:45-15:30

Chairmen: Dölen E., Dinç G.

ESKİÇAĞ SANATINDA CÜCELİK

Seda Karaöz Arıhan¹

¹Research Assistant, Ankara University Faculty of Humanities, Dept. of Paleoanthropology, sedaarihan@yahoo.com

Tipik olarak boy kısalığı ile kendini gösteren cücelik, genetik kökenli olabildiği gibi hipofiz ve tiroit hormonlarının yetersizliği durumunda da ortaya çıkabilir. Cüceliğin diğer nedenleri arasında böbreküstü bezinin aşırı çalışması, ergenliğe erken yaşta girilmesi, kalp, akciğer, böbrek, karaciğer gibi iç organ hastalıkları ya da beslenme yetersizliğine bağlı olan nedenler sayılabilir. Nedenler ne olursa olsun fizyolojik açıdan boy kısalığı hep-sinde ortak noktadır ancak görülen bazı farklılıklar, cüceliğin nedeninin tespit edilebilmesini sağlamaktadır. Cücelik tipleri içerisinde en yaygın olanı akondroplazi olarak bilinen genetik kökenli olan cüceliktir.

Ele geçen antropolojik kanıtlara göre, en eski cüce iskeleti Eski Mısır'da bulunmuştur (MÖ 4500) Anadolu'da ise Roma Dönemi'ne ait bir cüce iskeleti tespit edilmiştir. Cüceliğin erken zamanlardan bu yana yaygın olarak betimlenen fiziksel bozukluklardan biri olduğu ele geçen arkeolojik buluntular ışığında ortaya konmuştur. Farklı toplum ve uygarlıkların cücelik ile ilgili sanatsal aktarımları birbirinden farklı nitelikler taşımaktadır. Eski Mısır, Yunan, Roma, Maya, Çin ve Hint uygarlıkları gibi pek çok uygarlık, sanatlarında, cücelik ile ilgili birçok heykel, resim, mozaik, seramik, edebiyat gibi pek çok farklı alanda eserler bırakmışlardır. Cüceliğe atfedilen durum, toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Bazı toplumlar cüceliği normal bir olgu olarak kabul ederken, diğer bazı toplumlar ise insan üstü ilişkilendirmeler yapmışlardır. Eski Mısır'da cücelik tanrı Bes ile ilişkilendirilirken, antik Yunan'da Dionyssos adına düzenlenen şenliklerin bir parçası durumundadır. Maya inancına göre cücelerle, dünya ve yeraltı dünyası arasında ilişki bulunmaktadır. Küp biçiminde olduklarına inandıkları dünyanın alt kısmını ölümlerle paylaşan cüceler, güneşin gece boyunca geçişine yardım etmektedirler. Bu özelliklerinden dolayı "Dünyanın Efendileri" olarak da adlandırılabilen ve bu kültürde ellerini gökyüzüne kaldırmış cüce figürleri görülebilmektedir. Birçok eski kültürde cücelerin günlük yaşam içindeki gösterimleri de dikkat çekici nitelikler taşımaktadır.

Bu bağlamda çalışmamızın konusunu eski çağ uygarlıklarının cücelik ile ilgili gösterimleri ve bu toplumların cüceliğe bakış açısı oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eskiçağ; Sanat; Cücelik

DWARFISM IN ANCIENT ART

Typically observed with short stature, dwarfism can be of genetic origin as well as originated from the insufficiency of pituitary and thyroid hormones. Other causes of dwarfism are listed as overworking of adrenal gland, early maturation, diseases of the heart, lungs, kidneys or other internal organ diseases such as the liver disease and causes related with malnutrition. Whatever the reasons are, physiologically short stature is the common result but occurrence of differences among them provides determination of the cause of dwarfism. Most common form among types of dwarfism is of genetic origin and known as acondroplasy.

According to anthropological records, earliest dwarf skeleton is found in Ancient Egypt (4500 B.C.). In Anatolia a dwarf skeleton from Roman Period was found. Dwarfism is one of the most commonly represented physical malformation and this fact has been proven by the archeological findings. Artistic representations of dwarfism of different populations and civilizations possess different properties. Ancient Egypt, Greek, Roman, Mayan, Chinese and Indian civilizations produced various representations in sculpture, painting, mosaic and literature on dwarfism. Attributes to dwarfism show variations from society to society. Some societies accept dwarfism as a normal condition, whereas some others make supernatural attributes to dwarfism. In ancient Egypt, dwarfism is related with god Bes and is a part of festivals held for Dionyssos in ancient Greece. According to Mayan beliefs, there is an interrelation between dwarfs, world and underworld. They believe that world is cubic and dwarfs share the bottom of this cube with dead people and also help the sun to pass through the night. Because of such properties they can be called as "Masters of the World" and dwarf figures can be seen as holding their hands to sky in this culture. In many of the ancient cultures daily life presentations of dwarfs have interesting features.

In this context, our study includes representations of dwarfism in ancient civilizations and aspect of those civilizations on dwarfism.

Keywords: Ancient; Art; Dwarfism